

^abonnement pour un an

350 Piastres

Edition spéciale. 500 ptrs.

Adresse :

« Idjtihad » Constantinople

Téléph. St. 865

XXIIIème ANNÉE

15 Avril 1928 No. 250

اجتهاد

علمی، ادبی، اقتصادی، صناعی، صحی مجموعہ

آبونمان : سنہ لکی [24 نسخہ]

تور کیا ایچون 2 بچق، خارج ایچون

3 بچق، اعلا کاغذ لیسی 5 لیرادر.

ادارہ خانہ سی :

جفال اوغلندہ « اجتہاد ٹہوی »

تلفون : استانبول ۸۶۵

یکرمی اوچنچی سنہ

نومرو ۲۵۰ - ۱۵ نیشان ۹۲۸

اولونش در . بو سایه ده مصارف استحصالیه تناسف ایدرک صانیش فیاتلری تزل ایتش، مخرجلر کنیشه مش، استحصالات تزیاد ایتش، عمله اجرلری آرتیرلش، مستحصللرک تمعلری ده فضله لاشه شد. آرتق آمریقاده اسکیمی کبی فیاتلرک براز طرفه میل ایتسی اوزرینه مستحصللر سپارش هجومی قارشیدنه قالمیورلر. هر صنف مستحصللر عقللا مشدرلر، حقیق احتیاجات تثبیت ایلدن سپارش ویرله یور. بناء علیه اورته ده فضله استحصالی ویردن متولد عظیم فیات موجلری ده کوروله یور. بانقلر نزدنده قره دیدن استفاده ده معقول و معتدل شکله یوروور. مستحصللر اولو اورته قره دی ده صراجعت ایتیه یورلر. حقیق احتیاج نه ایسه آنجق او درجه ده اعتباردن استفاده ایدیورلر. مستصللر بانقلره کیدوب کندیلرینه قره دی آچدیورلر. بانقلر مستحصللر کیدوبه قره دی آچایورلر، بناء علیه قره دی خصوصنده وضعیتی بانقلر دکل، ایش صاحبجری اداره ایدیورلر. حتی آمریقاده بانقلرک نقدی اداره ایتک خصوصنده ایشه کیریشمش اولدقلری بیله شبهه لیدر. مرکز بانقلرلرک واسطه نشر افکاری اولان مجموعه صوک سنه لرده فیاتلرده کی نیم استقراری تدقیق و مطالعه ایدرکن نقد اداری سیاستندن هیچ بحث ایتیه یور. بو، رسمی بر واسطه نشریه نک اتخاذینه مجبور اولدینی احتیاط کارلره، تواضعه حمل ایداسه بیله حادثات ده آمریقا بانقلرلرک قبل الحرب ایله بعد الحرب سیاستاری آره سنده بر فرق کوسترمه یور. شو اعتبار ایله ذیله بیلرکه حال حاضرده کی نیم استقرار وضعیتنده آمریقا بانقلرلرک منحصراً دکل، باشلیجه عامل اولدقلری بیله مشکو کدر.

نه . ن

حالد. آلتون بو دوره ظرفنده معلوم اولان سوائفک تأثیرله مختلف مللردن قافدی، آمریقاه سفر ایتدی واوراده مرکز ایلدی. قیمتک بوندن متأثر اولامسی ممکن دکلدی. فقط حال طبیعی عودت ایدوبده آلتون ینه اسکی مقرلرینه عودت ایدنجه بو توجات مهمه ده کندیلکندن زائل اولاجقدر.

نقد اداری اصولک یا لکن نظر یانده قالمیوب بر قاج سنه دن بری متحده آمریقاده ساحه تطبیقاته ده کیریش اولدینی ادعاسنه کنبه: معتضلر بو ادعای ده قولای قولای قبول ایتیه یورلر. دیورلرک: فی الحقیقه آمریقاده ۱۹۲۴ سنه سندن بری اقتصادی بر رقاهله مترافق اوله رق فیاتلرده نیم بر استقراره وجوددر. [۱۹۱۴ سنه سی ۱۰۰ اعتباریله ۱۵۲ ایل ۱۶۵ آره سنده] فقط بو استقرار آمریقا بانقلرلرک تعقیب ایتدکاری سیاستدن زیاده بسبتو، بشنه عواملک تحت تأثیرنده تکون ایتش، دوام ایتکده در. آمریقایلر خاصه صوک زمانلرده فیات استاتستیکلرینه پک چوق اهمیت ویریورلر. بر چوق مؤسسات متنوع بر طاقم مشعرلره فعالیت اقتصادی نه هر شعبه سنی تعقیب و علاقه دارلری تنویر ایدیورلر. مستحصللر بو سایه ده کندی شعبه لرینه تعلق ایدن حادثات و تکاملاتی یقینندن تعقیبه موفق اولدقلری کبی ماضینک درس لرندن استفاده بی ده هیچ اونو تمایورلر. بحرالنردن، تأثیراتندن نه قدر ممکنسه او قدر آزاده قالمی ایستورلر. خاصه ۱۹۲۰ بحرانی خاطرلرندن چیه ارمایورلر. بحرانه اوغراق قورقوسی آمریقاده ارباب استحصالی دائمی بر تیقظ و انتباه ایچنده بولوندور یور. بو تیقظ و انتباهک تحت تأثیرنده درکه صوک زمانلرده آمریقاده استحصالات ده ای تنظیم ایدلش وما کنه قوتلرندن ده واسع ودها معقول بر شکله استفاده

عری (ابوالعلاء)

دکلردر: یا ظالمدر؛ حق اولمایان شیرلی غصب ایله کچینیر. یا مظلومدر: انصاف آزار، بولاماز:

حسب الحق من ذنوب وصفه رجلاً بالخیر وهو علی ضد الدی یصف وقد خیرت بنی الدنیا فلیتهم او لیتنی حلتی عنهم العصف فظالم آخذ ما لا یحل له ومنصف ظل فیم لیس ینتصف

۳۸ — دنیانک سویله جک هیچ بر اهلیتی یوقدر. فقط انسان احق بر مخلوق اولدینی ایچون اونی سور:

وماهی اهل ان یؤهل مثلها لود ولکن ابن آدم احق ۳۹ — ظاهری اولمایان برشی ایچون یارادلوق. آکلادیغوز

بر شی وار ایسه اوده بر آز یاشادقن صوکره هلاک اوغرامقن عبارتدر:

خلقنا لشی غیر باد واما نعیش قلیلاً ثم یدرکنا الهلاک

(ابوالعلاء) نك اشعارندن:

۳۵ — طوپراق جسدی ایچنه آلدقن صوکره سوزلری می اوقو. زیرا سویله یندن سکا قاله جق خلف (اولاد) اودر:

أقرأ كلامی اذا ضم الثری جسدی فانك من قاله خلف

۳۶ — سکا متوکل اسمی ویرلش دیه او طور دیک یرده رزقی بکارسک؟ اگ دیندار انسان چالیشان، بر صنعتله رزق آرایان کیمسه در:

تروم رزقا بان سموک متکلاً وادین الناس من یسی ویمجترف ۳۷ — بر آدم دیکرینی خبر ایله توصیف ایتدیکی حالده

کندیسنک عکس اخلاقده بولوماسی اونک ایچون کافی بر قیاحقدر. دنیا خلقنی تجربه ایتدم. کاشکی اونلری، یاخود بنی بورا آلوب کوتورسون! کوردیکم انسانلر ایکی حالدن خالی

۴۰ — اوزون بر عمر سوردم . بوحیات اثناسنده نه اجنی ، نه ده ملك بولنديغنی احساس ايدر برحس دويدیغنی بيلمورم : قدعشت عمرأ طویلاً ماعلمت به حساً یحس لجنی ولا ملك

۴۱ — مصائب دنيا سنه مجر اوله رق كلدم . فقط اوندن مفارقتدن خوشلانمايه جق بر حاله بولونیورم . اوله فنا فلر ، پرداخ ايله اصلاحی غیر ممکن اوله اخلاق پيسلكار له اوغراشيورم كه اوکي شيلره طاقت و تحمل يوقدر . ياغمور بولوطلری آرقه سنده اولوم وعدم بولوطلری توالی ايدر . نبات نصل توره بور ايسه انسانلرده اوله پنتوب چقييور . ياشايان انسانك سعي ايله كلامش رزق وعقل واردر . لكن عقل اوکا بر منفعت تأين ايتز :

وردت الى دار المصائب مجيراً واصبحت فيها ليسی يعجني النقل اعاني شروراً لا قوام للملها وادناس طبع لاسهذه الصقل سحائب للسقياء وسحب من الردي ونبت اناس مثل ما بنبت البقل ... والحي رزق ما آتاه بسعيه وعقل ولكن ليس بنفعه العقل

۴۲ — كتا بلرینی تلاوت ايدرلر . حالبوكه حقيقت بكا اخبار ايدیور كه او كتا بلرك صوكری ده ، ابتدالری ده يالاندر . ای عقل ! سويله كارك طوغريد . يالان منقولات اويدوران ويا تاويل ايدن جهالت اربابی يوق اولسونلر :

يتلون اسفارهم والحق يخبرني بان آخرها مين واولها صدقت ، يا عقل ! فليبعد اخوسفه صاغ الاحاديث افكاً وتاودلها

۴۳ — وقعله وخبيرلر اويدوروب سويله ين بر خاكامك او شيلری بر منفعت ايجون سويله مسي غريب كوريله خن . او زوجه لره مالك اولق ، پاره لر طوپلامق ايجون بويالانلری اويدور شدرد :

وليس خبر يبيدع في صحابته ان سام نفعاً باخبار تقولها وانما رام نسواناً تزوجها بما افتراه وامولاً تمولها

۴۴ — برجاهل وضلاله كارك اويدوردیغنی يالانلرك معتبر ويكانه استناد كاه اولسني قبول ايدن ملتدره بولونمق عذابنك امتدادی نه چكلمز بر فلا كتدر :

طال العناء بكون الشخص في اثم تعد فريه غاويها معلها

۴۵ — شريعت محمدیه صاحبنك قبله سی قدس ایدی . شريعت صاحبي بر زمان او قبله يه نماز قيلدقدن صوكره اونی تحویل ايتدی :

وصاحب الشرع كان القدس قبلته صلى اليها زماناً ثم حولها

۴۶ — بر مدعينك بريئين خلق حضورنده منتظم واوزون بر نطق وموعظه سويلسنه آلدانما . موعظه لر انسانی اور كوتسه بيله بر ناطقه پردازك بر طاقم انسانلره قارشى حيله وخدعه لرندن باشقه برشی دكلدر :

لا يخدعك داع قام في ملاه بخطبة زان معناها وطولها فما العظاات وان راعت سوى حيل من ذى مقال على ناس تحولها

۴۷ — زبددن صوكره عمرو خلقه حكمران اولور . حاكيت بويله زمانه الدن اله كچر . بعضاً يالانجی بر شهادت حاكك بر مسأله ده حكم ويرسنه باعث اولور . دنيا ده اك فنا مخلوق كنديسنه سجده ايده جك رعيه آرايان بر صاحب سلطنتدر :

يسود الناس زيد بعد عمرو كذاك تقلب الدولات دوله ورب شهادة وردت بزور اقام لنصها القاضي عدوله ومن شر البرية رب ملك يريد رعية ان يسجدوا له

۴۸ — نسل بر اقله اوغراشه جفكه فائده سی اوله بيله جك باشقه برايش آرا . باباك سنی دنيا به كتيبرمكه سكافناق ايتدی . ياورولرینی ييهن كوستبك اوکي حق سزلق وناكورلكی كندی ياورولرينه نصل بخش ايدیور ايسه باباك ده سكا عين فنا لى پابه جق استعداد بر اقدی :

فدونك شغلاً ليس هذا لعله يعود بنفع لا تشغلك بالنسل ابوك جنى شراً عليك وانما هو الضب اذ يسدى العقوق الى الحسل

۴۹ — دين ديركى هر كون ياواش ياواش مضحمل اولور ايكن اونى ير يوزنده پايدار برشيى ظن ايدیورسك ؟ اخات عمودالدين في الارض ثابتاً ؟ وفي كل يوم بمحمل على مهل ؟

۵۰ — انسانلرك ايچنده يالكنر مخطى بنم ظن ايدیوردم . مكر بتون انسانلرك افعال وحرركاتى بنمكى كيدرد . مكده نه دن اما كن مباركه خدمه سی و تربه دارلر بولونسون ، نه دن جه كيدنلر اونلره پاره ويرسين ؟

ظننت انى وحدى مخطى فاذا افعال كل بنى الدنيا كافالى ما بال مكة فيها معشر سدن ؟ من يطرق البيت يوترهم اجمال ؟

۵۱ — مكان ايله زمان هر صاحب ادراكى احاطه ايتشلردر . حس ايله آكلاشيله جق نه رنكارى ، نه ده جملرى واردر . اللهمزك اسرارىنى بيلمورز . عجباً كونش وييلدزلر بوسرلری آكلايه بيلمشرلى ؟ « ريمز ! بزه ياغمور ياغدير ا » ديمه كز سزه ياغمور ياغديرماز . فقط عرب ، غير عرب اولسون خلق بو صورنله ياغمور دعاسنه آليشمشرلدر . جهاتله هجوم ايدیورسكزن . عقل وحكمتله ايليك ايجون هجومدن ايسه عاجز سكزن .

۵۲ — سكا نصيحتم شودر كه صاقين اولنه . كنهاكار اولقدن قورقوبورسك اولهن . فقط دنيا به اولاد كتيرمه . اك طوغرى يول بودر :

نصحتك لاتسكج فان خفت مأثماً فاعرس ولا تنسل فذلك احزم

۵۳ — ايسنه مه ريك دنيا به كلدم . كندی اختيارمله كلش اولسه ايدم ندامتدن دائماً بارماقلىمى ايصيره جقدم .

حياة لو انى باختياري وردتها لما فتئت منى الانامل تؤزم

۵۴ — شو بيت ده عين معنايه در :

ولو انى وافيتها تخير لادمي البان العشر بالازم نادم

۵۵ — عقل مذهبه كوره حضرت آدم بردكلدر . لكن قياسه كوره بر چوق حضرت آدملر واردر :

وما آدم في مذهب العقل واحد ولا كنه عند القياس اوادم [بو بيت ايكي معنايه حمل اولنه بيلير : يا حضرت آدمدن اول بر چوق آدملر كلشدر كه بو معناده بر حديث شريفده واردر . يا خود نسل بشر متعدد آدملردن نشأت ايتشدر . بوكونكى علمانك اكثريتى بو ايكنجى فكرى قبول ايدیور .]

۵۶ — يهوديلر چو جق كتيرمه ين زوجه لرى سوق جهاتله

بوشارلر . حال بوکه قادینلارک اک ایسی چوچق کتیرمه یه ندر .
 او یهودی فلاح بولماسین ، عجباً حیاته ده هلاک و ذلتدن باشقه
 برشی کورمه جک بر اولاددن نه ایستر؟ خسته تی، درد و فلاکت
 ایله عمر کچرن بو بدبخت انسانلر بوندیاده یاشادقجه درد لرینی،
 فلاکت لرینی تهوین ایچون اوغراشوب طور میورلری ؟ اولر
 حیوانات کی درلر . صاغلق ایله کندی لرینی آلدادرلر . الله بر
 مدت امهال ایدر . صوکره انتقام آیر :

ان اليهودی خلقی جهله امراء کانت عقیا وخیر النسوة العقم
 ماذا اراد - لحاء الله - من ولد یلقی من الدهر ما یردی وما یقم
 أما تحاول - ان طالت تجاربها - برء آمن السقم هذی النفس السقم؟
 مثل البهائم غرتها سلامتها والله یهمل حیثاً ثم ینقم

۵۷ - عقل کوستریور که بن نصل ایسه بتون عالم ده
 باطلدن برله ایچده یوزیور . یورکارین موغله لره قارش
 طاش ویا دمر کی در . قیلرین بویه اولونجه کاشکی آجی دویماسه ق!
 العقل یخبر اننی فی لجة من باطل وکذاک هذال العالم
 مثل الحجرة فی الظلمات قلوبنا او کالحديد فلیتنا لانالم!

۵۸ - بابا که حال حیاته ده ووفاتندن صوکره حرمت
 و تعظیمده بولون . والده که اولان حرمت و تعظیمک ایسه اوندن
 دها زیاده اولسون . چونکه باباک آغیر یوکی طاشیادی .
 آغیر یوکی آنک طاشیدی . سکا ایکی سنه سوت ویردی .
 باباک کندی ذوق و صفاسنه باقدی . اصل زهقی آنک چکدی .
 واعط اباک النصف حیا ومیتاً وفضل علیه من کرامتها الاما
 اقلک خفا اذ اقلتک مثلاً وارضعت الحواصن واحتملت تما
 والفتک عن جهد والفاک لذة وضمت و شمت مثلاً ضم او شما
 ۵۹ - ایوان کسرای (کسرانک سرانی) انشا ایدنلر

ثابت و مخد قالح ایچون بنا ایتشلردی . حال بوکه زمان ایله
 بنا یقیلوب کیتدی :

اونی یتیم اوله رق بر اقر کیدر :
 وجدت الموت للحيوان داء وكيف اعالج الداء القديما ؟
 وما دنياک الادار سوء ولست علی اساعتها مقیما
 اری ولد الفتی عباً علیه لقد سعد الذی امسى عقیا
 اما شاهدت کل ابی ولید یوم طریق حتف مستقیا ؟
 فاما ان یربیه عدواً واما ان یخلفه یتیم

۶۱ - حکمه عجله ایتمه . نه دوشوندیکمی، نه لکیزله دیکمی
 کشف ایده بیاسه ایدک بکا کندی اسمله (ابوالعلا یوکیلیجی
 اسمله) خطاب ایده من ایدک . قیش ، یاز وجودی تمیزلرم .
 حال بوکه یوره کم جسمدن زیاده تمیزلکه محتاجدر :

رویدک ! لو کشت ما انا مضر من الامر ما سمیتنی ابدآباسی
 اظهر جسمی شاتاً ومقیظاً وقلی اولی بالطهارة من جسمی

۶۲ - خلق مسکراتک انسانده اک آجی هم وغمی ازاله
 ایتدیکنی سویلرلر . مسکرات عقلی ده ازاله ایتسه ایدی حیاتی
 شراب وندیملر ایله کچیردرم :

یقول الناس ان الخمر تودی بما فی الصدر من هم قدیم
 ولولا انها باللب تودی لکننت اخا المدامة والقدیم

زکی مغاضر

ادبی تدقیق

جون کیتس J. KEATS (۱۷۹۵ - ۱۸۲۱)

حیات و آثار

نتیجه لی تقیدلر دعوت ایتشدی . حال بوکه (جون کیتس)
 بوتون بو احتراض واندیشه لردن تمامیه آیری یاشامش
 و کوزلاکه هریشی فدا ایدرک قلبنک حس لرینی، طبیعتک
 روحنده حاصل ایتدیکی انطباعلری، خیله سنده یار ایتدی
 عالمی داملا داملا شعر و صنعت دنیا سنه چیقارمشدر .
 صوک زمانلرده خیالی مناقشه لری دعوت ایدن (صنعت ایچین
 صنعت) نظریه سی اونک مفکره سنده چوق مساعد بر

(جون کیتس) انکلز رومانیکاری اچریسنده
 مهم بر موقع اشغال ایدر . مسکداشلی آراسنده
 (سیروولتر اسقوت) حکایه لرله رومانیزمه برچراچیزه رکن
 (وورس ورت) شعرده انقلابلر حاضر لایوردی .
 (لورد بایرون) خودکام روحنک فورطونالرینه سیاسی
 خوشنودسز لقلر محصولی احتراضلر قاریشدرمش ،
 قوتلی شعر لرله انکلز ادبیات تاریخنده کنندیسنه متضاد